

УДК 81'42:81'27]:[007:659.3]

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/92-1-43>**Людмила ОВСІЄНКО,***orcid.org/0000-0002-8450-7305**доктор педагогічних наук, професор,**професор кафедри української мови**Київського столичного університету імені Бориса Грінченка**(Київ, Україна) l.ovsienko@kubg.edu.ua***Світлана БОНДАР,***orcid.org/0000-0001-7307-7672**кандидат педагогічних наук,**доцент кафедри української мови**Київського столичного університету імені Бориса Грінченка**(Київ, Україна) s.horobets@kubg.edu.ua*

ІНТЕРДИСКУРСИВНІСТЬ ЯК ОБ'ЄКТ ЛІНГВІСТИЧНОГО АНАЛІЗУ: СТИЛЬОВІ Й КОМПОЗИЦІЙНІ ЗРУШЕННЯ В МЕДІЙНИХ І СПЕЦІАЛІЗОВАНИХ ТЕКСТАХ

У поданій рецепції автори розглядають явище інтердискурсивності як фундаментальну характеристику сучасного комунікативного простору, що відображає процеси взаємодії, проникнення й трансформації різних дискурсів у межах одного тексту. Роблять висновок про те, що вона проявляється як у лексико-семантичній, синтаксичній, так і в стильово-композиційній площинах, формуючи новий тип текстової гібридності. Вивчення міждискурсивних процесів у медійних і спеціалізованих текстах дало змогу визначити закономірності стильових і композиційних зрушень, що зумовлюють еволюцію сучасних жанрів і комунікативних стратегій.

Інтердискурсивність у спеціалізованих текстах спричиняє поєднання ознак різних функційних стилів (наукового, офіційно-ділового, публіцистичного). Це виражається у змішуванні термінологічної точності з елементами емоційності, образності, персоналізації мовлення. Такі тексти стають доступнішими для нефархових аудиторій, проте не втрачають наукової достовірності. У цьому виявляється комунікативна адаптивність сучасного фахового дискурсу, який тяжіє до відкритості й міжгалузевості.

Медіатексти, своєю чергою, демонструють ще вищий рівень дискурсивної гібридності. Їхня структура поєднує аналітичність, властиву науковим жанрам, із емоційно-експресивними засобами публіцистики. Стильова гнучкість, розмитість меж жанрів, активне використання цитат, термінів і розмовних елементів формують нову типологію медійного дискурсу, зорієнтовану на багаторівневу аудиторію. Композиційна організація таких текстів характеризується поліструктурністю: традиційні елементи (вступ, аргументація, висновок) інтегруються з наративними, рекламними або дидактичними складниками.

З позицій соціокогнітивного підходу інтердискурсивність не лише відображає зміни в мовних практиках, а й формує нові моделі сприйняття тексту. Вона активує у свідомості читача кілька дискурсивних схем, завдяки чому повідомлення набуває багатоплановості та підвищеної комунікативної ефективності. Відтак, інтердискурсивність постає не як випадкове змішування стилів, а як усвідомлений механізм створення тексту, що адаптується до умов глобалізованої інформаційної реальності.

Результати дослідження підтверджують, що міждискурсивність у сучасних текстах – це ознака не стильової нестійкості, а нової норми комунікації, що забезпечує міжжанрову взаємодію, динамічність і відкритість мови. Вона змінює роль автора й адресата: автор виступає не лише носієм фахових знань, а й комунікантом, що враховує різноплановість читачького досвіду; адресат стає співтворцем змісту. Комплексний лінгвістичний аналіз дає підстави стверджувати, що інтердискурсивність виступає ключовим чинником формування нової текстової парадигми, у якій поєднуються наукова раціональність, публіцистична виразність і соціальна релевантність.

Ключові слова: інтердискурсивність, міждискурсивність, спеціалізовані тексти, наукові тексти, медійні тексти, дискурс, текст, лінгвістичний аналіз, комунікативна стратегія, стильові зрушення, композиційні зрушення, текстова гібридність, функційний стиль.

Liudmyla OVSIENKO,

orcid.org/0000-0002-8450-7305

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor at the Ukrainian Language Department
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine) l.ovsienko@kubg.edu.ua*

Svitlana BONDAR,

orcid.org/0000-0001-7307-7672

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Ukrainian Language Department
Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University
(Kyiv, Ukraine) s.horobets@kubg.edu.ua*

INTERDISCURSIVITY AS AN OBJECT OF LINGUISTIC ANALYSIS: STYLE AND COMPOSITION SHIFTS IN MEDIA AND SPECIALIZED TEXTS

In the presented reception, the authors consider the phenomenon of interdiscursiveness as a fundamental characteristic of the modern communicative space, reflecting the processes of interaction, penetration and transformation of different discourses within the same text. They conclude that it manifests itself both in the lexical-semantic, syntactic and stylistic-compositional planes, forming a new type of text hybridity. The study of interdiscursive processes in media and specialized texts made it possible to determine the patterns of stylistic and compositional shifts that determine the evolution of modern genres and communicative strategies. Interdiscursiveness in specialized texts causes a combination of features of different functional styles (scientific, official-business, journalistic). This is expressed in the mixing of terminological accuracy with elements of emotionality, imagery, and personalization of speech. Such texts become more accessible to non-specialist audiences, but do not lose their scientific credibility. This reveals the communicative adaptability of modern professional discourse, which tends to openness and interdisciplinary.

Media texts, in turn, demonstrate an even higher level of discursive hybridity. Their structure combines the analytical nature inherent in scientific genres with the emotional and expressive means of journalism. Stylistic flexibility, the blurring of genre boundaries, the active use of quotes, terms and colloquial elements form a new typology of media discourse, oriented towards a multi-level audience. The compositional organization of such texts is characterized by polystructurality: traditional elements (introduction, argumentation, conclusion) are integrated with narrative, advertising or didactic components.

From the standpoint of the socio-cognitive approach, interdiscursiveness not only reflects changes in linguistic practices, but also forms new models of text perception. It activates several discursive schemes in the reader's mind, due to which the message acquires multifacetedness and increased communicative effectiveness. Thus, interdiscursiveness appears not as a random mixing of styles, but as a conscious mechanism for creating a text that adapts to the conditions of a globalized information reality.

The results of the study confirm that interdiscursiveness in modern texts is not a sign of stylistic instability, but a new norm of communication that ensures intergenre interaction, dynamism and openness of language. It changes the role of the author and the addressee: the author acts not only as a carrier of professional knowledge, but also as a communicator who takes into account the diversity of the reader's experience; the addressee becomes a co-creator of content. A comprehensive linguistic analysis gives grounds to assert that interdiscursiveness is a key factor in the formation of a new text paradigm that combines scientific rationality, journalistic expressiveness and social relevance.

Key words: *interdiscursiveness, specialized texts, scientific texts, media texts, discourse, text, linguistic analysis, communicative strategy, style shifts, compositional shifts, textual hybridity, functional style.*

Постановка проблеми. У сучасному комунікативному просторі текст як лінгвістичний феномен дедалі частіше розглядають не ізольовано, а як складне утворення, що виникає на межі різних дискурсів, жанрів і соціальних практик. Зокрема, поняття «інтердискурсивність» (взаємодія дискурсів, проникнення складників одного дискурсу в інший), дедалі більше привертає увагу дослідників, які вивчають питання, як дискурсивні форми трансформуються в межах медіа та спеціалізованого фахового простору. Водночас аналіз таких трансформацій із точки зору стилістики та компо-

зиції тексту залишається недостатньо розробленим. *Актуальність теми* зумовлена зростаючою гібридністю сучасних текстів – коли, скажімо, медійні повідомлення містять фахову лексику та відповідні структури, а спеціалізовані тексти інтегрують елементи популяризації чи масової комунікації. Це породжує питання: як саме інтердискурсивні прояви впливають на стильову й композиційну організацію текстів різного функційного призначення? Які стильові зрушення вони спричиняють, і як змінюється композиційна побудова тексту внаслідок проникнення одного дискурсу в інший?

Класичні підходи до аналізу тексту – лінгвістичний, стильовий, композиційний – потребують удосконалення з огляду на міждискурсивні зв'язки. Зокрема, дослідники часто акцентують увагу на медійному, або на фаховому дискурсі, чи то на його стилістиці, але меншою мірою – на тому, як саме наявність інтердискурсивних складників змінює композиційну організацію і стильову приналежність тексту як такого. Тому є потреба у комплексному дослідженні, яке б системно представило інтердискурсивність як лінгвістичний об'єкт з акцентом на стилістику та композицію текстів різних функційних стилів – медійних і фахових.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У низці досліджень уже розглядалося поняття інтердискурсивності та суміжні з ним концепти. Так, В. Al-Gublan у статті «A Cognitive Approach to Interdiscursivity: A Case of a Literary Discourse» аналізує механізми інтердискурсивності з точки зору когнітивної теорії релевантності, констатуючи, що інтердискурсивність функціонує як маркований або «остенсивний» варіант комунікації, зокрема в літературному дискурсі (Al-Gublan, 2015). У цій роботі автор розглядає соціальні, ситуативні й ментальні виміри, що визначають вибір інтердискурсу мовцем. Водночас дослідження орієнтоване переважно на літературний дискурс, а не на медійний або фаховий.

Ж. Kuzmina у науковій розвідці «Intertextuality and Interdiscursivity in Information Technologies Organisational Discourse» аналізує різні жанри організаційного дискурсу ІТ-галузі, й зосереджує увагу на інтертекстуальності та інтердискурсивності. Дослідниця робить висновок про те, що жанри мають ієрархічні інтердискурсивні відносини, а мовні засоби маніфестної інтертекстуальності не демонструють великої варіації. Авторка тематично наближається до аналізу спеціалізованих текстів, проте не розглядає зміни, що відбуваються в стилістиці чи композиції тексту в міждискурсивному вимірі (Kuzmina, 2015).

У контексті медіадискурсу, заслуговує уваги дослідження Р. Rakhimova «Media Discourse as an Object of Linguistics and Intercultural Communication». Автор відзначає, що медіадискурс як лінгвістичний об'єкт піддається значній трансформації у зв'язку з соціокультурною інтеракцією, також що інтеграція елементів різних жанрів і стилів є характерною ознакою сучасного дискурсу. Проте в цій статті фокус спрямовано радше на загальній природі медіадискурсу, ніж на інтердискурсивних механізмах і їхній стильово-композиційній реалізації (Rakhimova, 2023).

Варто звернути увагу й на дослідження М. Arslan, Н. Haroon «Interdiscursivity in Pakistani Drama Serials: A Study of Critical Discourse Analysis», у якому в межах CDA-підходу автори аналізують інтердискурсивність в драматичних серіалах Пакистану, звертаючи увагу на стратегії мови, культурний бекграунд і приховані ідеології (Arslan, Haroon, 2022).

У статті Ж. «Interdiscursivity in Public Relations Communication: Appropriation of Genre and Genre Resources» автор аналізує поєднання жанрових характеристик звітності та промоції в PR-комунікації, що свідчить про стильові й композиційні зрушення у професійному дискурсі; демонструє, як інтердискурсивність у публічних повідомленнях формує нову комунікативну гібридність, проте не виокремлює медійні тексти як окремий об'єкт аналізу (Lung, 2015).

В українському мовознавстві питання інтердискурсивності також набуває актуальності. Так, у статті О. Бойко «Інтердискурсивність у сучасному українському фентезі (на матеріалі роману Дари Корній «Гонимарник»)» авторка досліджує питання залучення різних дискурсів (міфологічного, фольклорного та художнього) у художній текст і розглядає інтердискурсивність як спосіб розширення комунікативних меж висловлювання, проте аналіз здійснено переважно в естетичній площині, без залучення медійного чи спеціалізованого контексту (Бойко, 2017).

Н. Ізотова та О. Жихарева у дослідженні «Інтердискурсивність художнього тексту: універсальні та ідіосинкратичні властивості» аналізують текстові механізми взаємодії дискурсів на рівні жанрово-стильових параметрів і комунікативної ситуації. Автори показують, як художній текст інтегрує та взаємодіє з іншими дискурсами (наприклад, науковим, політичним, побутовим), формуючи власну унікальну смислову структуру, і простежують, як інтердискурсивність зумовлює структурно-композиційні зміни в художньому тексті, однак не розглядають її реалізацію в медіа-чи фахових комунікативних практиках (Ізотова, Жихарева, 2025).

У рецепції Н. Торчинської, В. Шиманської, І. Гонци, О. Дуденко «Інтертекстуальність як невід'ємний компонент сучасного українського дискурсу (на прикладі літературного й журналістського стилів)» зроблено спробу осмислити полідискурсивну природу журналістського тексту. Авторки розглядають поєднання складників різних жанрів як форму інтердискурсивності і зауважують, що прецедентність та інтеграція чужого дискурсу забезпечують стильову багатоплановість

журналістського висловлення, проте питання композиційної організації медіатекстів залишається поза основною увагою дослідниць (Торчинської, Шиманської, Гонци, Дуденко, 2021).

Таким чином, аналіз останніх досліджень з проблеми засвідчує, що хоча поняття інтердискурсивності активно розглядається в українській і закордонній лінгвістиці, більшість праць зосереджена на художньому, або професійному дискурсах. Означену проблему досліджують у різних соціальних контекстах, проте вона залишається актуальною й маловивченою в аспекті стильового й композиційного аналізу спеціалізованих / фахових і медійних текстів. Недостатньо дослідженим є питання впливу інтердискурсивності на стильову й композиційну структуру тексту. Саме це зумовлює наукову актуальність і новизну пропонуваного дослідження.

Мета реценції – здійснити лінгвістичний аналіз проявів інтердискурсивності в сучасних медійних і спеціалізованих текстах з метою виявлення стильових і композиційних змін, спричинених міждискурсивною взаємодією.

Виклад основного матеріалу. Поняття «інтердискурсивність» (interdiscursivity) є ключовим у сучасному дискурс-аналізі, зокрема в межах досліджень прикладної лінгвістики, оскільки воно дає змогу описати феномен взаємодії дискурсів, їхнє проникнення один в одного, трансформацію стильових і композиційних параметрів текстутворення. Згідно з класичними лінгвістичними підходами текст розглядався як відносно автономна одиниця, побудована в межах одного функційного стилю або дискурсу. Проте сучасні зміни комунікативного середовища (медійні гібриди, фахово-публіцистичні тексти, інтернетні гібриди) уможливають висновок про те, що межі між дискурсами стають менш чіткими, а це породжує потребу осмислювати сам феномен їхнього взаємопроникнення або поєднання з лінгвістичної точки зору.

Інтердискурсивність може бути визначена як процес і результат проникнення частин одного дискурсу (лексичних, стильових, композиційних) в інший, унаслідок чого виникає текстова гібридність: коли текст функціонує одночасно в межах різних жанрових, соціальних або професійних площин. Наприклад, В. Al-Gublan, аналізуючи літературний дискурс у когнітивному аспекті, визначає інтердискурсивність як форму комунікації, що залучає увагу реципієнта до інших дискурсів у тексті, через когнітивні маркери, передумови та контекстуалізацію (Al-Gublan, 2015). Своєю чергою, L. Rex і L. Schiller підкреслюють,

що інтердискурсивність – це не лише лінгвістичне явище, а й соціальне: «коли ми взаємодіємо через мову, їхні та наші «світи» (worlds) перетинаються і часом конфліктують; з погляду мови це означає, що різні межі дискурсів перетинаються» (Rex, Schiller, 2009).

У лінгвістичній традиції можна виокремити кілька рівнів або модальностей інтердискурсивності: відношення одного тексту до іншого в межах певного типу дискурсу (наприклад, покликання промовця на іншого в тому ж контексті); взаємодія дискурсів різного типу, наприклад, між жанрами; взаємодія між дискурсивними формаціями (discursive formations).

Ця типологія дає змогу враховувати як мікро– (лексико-граматичні, стильові), так і макрорівні (дискурсивно-інституційні) аналізу. Так, D. Zhalko визначає «інтердискурсивність» як взаємодію дискурсів, коли один дискурс залишає «відпрацьований матеріал» (residue) для другого, виступаючи його підґрунтям (raw material) (Zhalko, 2022).

Поняття «інтердискурсивності» в сучасній лінгвістиці охоплює: запозичення і трансформацію дискурсивних моделей; жанрову гібридність; зміну стильового оформлення та композиційної організації тексту під впливом різних дискурсів; соціальну і когнітивну обумовленість цих процесів.

Зауважимо, що інтердискурсивність є не лише теоретичним поняттям, але й емпірично фіксованим феноменом, що має лінгвістичні прояви (лексичні, граматичні, стильові, композиційні) і комунікативні наслідки (зміна аудиторії, мети, тональності).

У лінгвістичних дослідженнях дискурс розглядають як сукупність мовних практик, які організовують соціальну реальність і виконують певні функції в комунікативних процесах. Визначення дискурсу варіюється залежно від теоретичної школи, однак загально визнано, що це не просто текст або мовлення, а система значень і соціальних практик, інтегрованих у конкретні контексти.

Стилістика й композиція спеціалізованих текстів зазнають суттєвих змін під впливом міждискурсивної взаємодії, що проявляється у трансформації мовних засобів, структурних схем і жанрових моделей. Аналіз цих змін є важливим для розуміння того, як функціонує сучасний текст у професійному, науковому чи медійному просторі.

Інтердискурсивність у спеціалізованих текстах призводить до виникнення гібридних стильових маркерів, що поєднують ознаки різних функційних стилів і жанрів. Фахові тексти часто містять складники наукового, офіційно-ділового та публіцистичного стилів, що дає можливість адаптувати

інформацію для різних аудиторій і підвищити її комунікативну ефективність.

Наприклад, у технічних інструкціях, що адресовані як фахівцям, так і широкому загалу, для підвищення уваги та зрозумілості викладеної інформації можна спостерігати поєднання точності й об'єктивності наукового стилю з емоційно забарвленими елементами публіцистики або медіастилю.

Крім того, жанрові гібриди можуть містити лексичні й синтаксичні маркери, що слугують маркерами переходу між дискурсами, наприклад, використання пасивних конструкцій наукового стилю поряд із зверненнями, типовими для публіцистики.

Композиційна організація тексту під впливом інтердискурсивності також набуває нових ознак. За допомогою змішування жанрових структур з різних дискурсів утворюються складні композиційні моделі, що можуть містити елементи, властиві як академічним (вступ, огляд, методика, висновки), так і публіцистичним (привернення уваги, заклики, риторичні питання) текстам. Така композиційна гібридність часто спрямована на адаптацію тексту під мультиаудиторії, які мають різний рівень освіченості в тих, чи тих питаннях.

Соціокогнітивні теорії лінгвістики вказують на те, що інтердискурсивність не лише відображає соціальні процеси, а й формує у реципієнтів когнітивні схеми розуміння тексту. Змішування дискурсів впливає на процеси сприйняття та інтерпретації, адже текст із елементами різних дискурсів активує у свідомості читача або слухача кілька «дискурсивних картин світу», що розширює сприйняття й комунікативний потенціал.

Таким чином, можна висновкувати, що інтердискурсивність є ключовою категорією сучасного дискурс-аналізу, який описує процеси взаємодії та проникнення різних дискурсів у межах одного тексту або комунікативної ситуації. Цей феномен відображає зміни у природі тексту як гібридної, багатопланової одиниці комунікації. Інтердискурсивність – це не лише запозичення певних складників, а й глибока трансформація дискурсу, що охоплює семантичні, стильові та соціальні аспекти. Це поняття є фундаментальним для розуміння сучасних текстів як гібридних і багатофункційних комунікативних одиниць.

Практичний аналіз міждискурсивної взаємодії у спеціалізованих текстах вимагає застосування комплексного методологічного підходу, який забезпечує багаторівневий аналіз дискурсивних структур, стильових засобів та композиційних моделей. Основою для такого аналізу є теоретичні

розробки в галузі критичного дискурс-аналізу, жанрового аналізу та когнітивної лінгвістики.

Критичний дискурс-аналіз, як методологічна платформа, пропонує інструментарій для виявлення міждискурсивних зв'язків та їх соціокогнітивних функцій у текстах. Зокрема, N. Fairclough зосереджує увагу на трьох рівнях аналізу: текстовому (лексика, граматика, стиль), дискурсивно-практичному (створення і сприйняття тексту) та соціальному (контекст влади і соціальних структур), що уможливлює комплексне дослідження інтердискурсивності (Fairclough, 1995).

Жанровим аналізом, за J. Swales, послуговуються для виявлення структурних моделей текстів і специфіки жанрових гібридів, що є проявом інтердискурсивності. Це дає можливість ідентифікувати складники різних дискурсів, поєднаних у межах одного тексту, і простежити їх функційні взаємозв'язки (Swales, 1990).

Когнітивний підхід, зокрема за теорією T. Van Dijk, доповнює аналіз, пояснюючи, як міждискурсивність впливає на сприйняття та інтерпретацію тексту читачем через активізацію множинних дискурсивних схем і соціальних ролей (Van Dijk, 2012).

Аналіз текстів здійснюється у кілька етапів:

- ідентифікація дискурсів – виявлення елементів різних дискурсів у текстах на основі лексичних, стильових, структурних характеристик згідно з критеріями N. Fairclough та V. Bhatia (Fairclough, 1995; Bhatia, 2014);

- визначення типів інтердискурсивних зв'язків – класифікація за категоріями інтегративної, паралельної та суперечливої інтердискурсивності (Sebeok, 1999);

- стильовий аналіз – вивчення маркерів стилю, зокрема, засобів емпатизації, термінології, синтаксичних конструкцій;

- композиційний аналіз – визначення жанрової структури, виявлення композиційних схем і їх змін під впливом інтердискурсивності.

Запропонований комплексний підхід забезпечує можливість глибокого й усебічного аналізу міждискурсивної взаємодії у спеціалізованих текстах, що є необхідною передумовою для розкриття їх стильових і композиційних особливостей.

Наукові тексти традиційно характеризуються високим рівнем формалізації, суворою логічною структурою, специфічною стилістикою й синтаксисом та домінуванням наукової лексики (Swales, 1990). Однак у сучасній практиці все частіше простежується вплив інших дискурсів, що формує міждискурсивність.

Зокрема, наукові публікації можуть містити елементи публіцистичного дискурсу, особливо у

вступах і висновках, де автори прагнуть підкреслити актуальність теми, її суспільну значущість або викликати інтерес читача (Hyland, 2005). Такі складники часто відображаються через використання емоційно забарвлених висловів, метафор, риторичних запитань, а також активне позиціонування автора (authorial stance).

Вивчення інтердискурсивності наукових текстів дало можливість виявити, як автори балансують між суворою об'єктивністю та прагненням зробити текст доступнішим і привабливішим для широкого загалу. Це підтверджено дослідженням К. Hyland, який акцентує увагу на таких прийомах, як «метатекстуальні коментарі» й «емоційне моделювання», що сприяють інтеграції публіцистичних елементів у науковий дискурс (Hyland, 2005: 34–38).

Медіатексти, навпаки, за своєю природою значно гібридніші й багатодискурсивні. Вони поєднують елементи публіцистики, реклами, політичного, а іноді й наукового дискурсів, особливо якщо мова йде про науково-популярну журналістику.

Ці особливості медіатекстів відображаються у стильовій характеристиці (використання як інформаційно-об'єктивних, так і оцінних, експресивних мовних засобів); у структурі (поєднання логічної організації з емоційними складниками); у жанрах (від статей до репортажів і рекламних звернень).

Інтердискурсивність у медіатекстах також пов'язана з потребою адаптації інформації для різних соціальних груп, що зумовлює комбінування офіційної термінології з емоційно-зарядженими виразами (Fairclough, 1995). Такий підхід підвищує ефективність комунікації, але водночас ускладнює ідентифікацію домінуючого дискурсу.

Незважаючи на традиційну чітку структуру наукових текстів, у сучасних дослідженнях помітна тенденція до розширення жанрових меж через інтеграцію публіцистичних складників (Андрущенко, 2014). Це, наприклад, відображається у структурних варіаціях вступу, де крім опису проблеми та огляду літератури з'являються емоційно забарвлені складники, що мають на меті залучити увагу читача.

Композиційна гнучкість проявляється і у висновках, які часто містять інформацію про практичну значущість результатів і соціального контексту, що відображає міждискурсивну інтеграцію наукового і публіцистичного текстів (Кушнір, 2017).

У медіатекстах композиція є більш варіативною і динамічною. Вона часто не підпорядкована жорстким стандартам і містить елементи наративності, опису, експозиції та коментаря, що поєднуються в одному тексті (Кривошея, 2016).

Значущим є використання заголовків, підзаголовків, цитат як засобів структуризації, які одночасно виступають маркерами різних дискурсів. Ця багатошаровість композиції забезпечує ефективну міждискурсивну взаємодію та адаптацію тексту під різні інформаційні потреби аудиторії (Якименко, 2018).

Аналіз стильових і композиційних характеристик міждискурсивних текстів вимагає застосування комплексного методологічного апарату, що поєднує лінгвістичні, дискурсивні й комунікативні підходи. У цьому контексті важливо враховувати специфіку тексту (науковий або медіатекст) та цільову аудиторію.

Стильовий аналіз у дослідженнях міждискурсивності передбачає виявлення та інтерпретацію мовних засобів, що функціонують як маркери приналежності до різних дискурсів або їх синтезу. Зокрема, як зауважує І. Кушнір, важливо визначити: лексичні засоби (терміни, публіцистична лексика, експресивні слова); синтаксичні конструкції (речення з метою вираження авторської позиції, риторичні запитання); стильові фігури (метафори, порівняння, гіперболи), які можуть свідчити про міждискурсивну інтерференцію (Кушнір, 2017: 70).

Цей підхід дає змогу простежити, як у тексті відбувається поєднання академічної чіткості з елементами емоційного та публіцистичного впливу.

Комплексний аналіз композиції міждискурсивних текстів зосереджується на виявленні структуральних особливостей, що забезпечують інтеграцію різних дискурсів. Так, важливо дослідити: структуру тексту (традиційна або гібридна); функційне навантаження кожного структурного складника (вступ, основна частина, висновки); наявність і функції структурних маркерів (заголовків, підзаголовків, міжзаголовків); послідовність і логіку викладу матеріалу, що може містити елементи наративу, опису, коментарі.

Особливо значущим є аналіз переходів між дискурсами на рівні композиції, який відображає гнучкість і адаптивність тексту до потреб різних груп адресатів.

На нашу думку, найбільш ефективним є інтегративний підхід, що поєднує стильовий і композиційний аналізи із застосуванням засобів корпусної лінгвістики та комп'ютерних технологій. Це дає змогу не лише якісно описати, а й кількісно виміряти рівень інтеграції дискурсів у тексті.

Комплексний лінгвістичний аналіз міждискурсивних явищ у спеціалізованих текстах передбачає поєднання кількісних і якісних методів дослідження з метою всебічного виявлення й

інтерпретації лінгвістичних маркерів різних дискурсів. Такий підхід ґрунтується на дискурс-аналізі, корпусній лінгвістиці та стилістиці, що дає змогу враховувати не лише окремі мовні одиниці, а й їхню функційну взаємодію в тексті.

Комплексний аналіз передбачає:

- лексико-семантичний аналіз: виявлення дискурсивно значущих лексичних одиниць (наукових термінів, публіцистичних маркерів, емоційно-оцінних слів), що функціонують як маркери міждискурсивності;

- синтаксичний аналіз: дослідження конструкцій, що позначають авторську позицію, модальність, риторичні стратегії, які сприяють інтеграції дискурсів;

- стильовий аналіз: вивчення фігур, тропів, інтонаційних і структурних засобів, що підсилюють міждискурсивність;

- композиційний аналіз: виявлення способів структурування тексту, що забезпечують гібридність жанру і формування багаторівневої дискурсивної організації.

Лексико-семантичні засоби є основними індикаторами міждискурсивності, оскільки саме через лексему текст набуває комунікативного відтінку певного дискурсу. У наукових текстах, крім термінології, можна виявити складники публіцистичного дискурсу, що виражаються в застосуванні лексичних одиниць із емоційним або оцінним навантаженням, наприклад, «важливо», «критично», «переконливо».

З іншого боку, медіатексти демонструють гібридність у використанні наукових термінів і колоквіалізмів, що створює комунікативний місток між професійним і масовим дискурсами. Так, в аналізі медіатекстів значну увагу слід приділяти інтертекстуальним запозиченням, цитатам, які можуть виступати як міждискурсивні маркери.

Синтаксичні особливості текстів, що містять міждискурсивність, передбачають уживання модальних дієслів, риторичних запитань, зворотів із суб'єктивною оцінкою. Наприклад, модальні конструкції «можливо», «ймовірно» пом'якшують твердження, водночас виражаючи наукову обережність та відкритість до дискусії.

Риторичні запитання часто використовують для залучення читача до рефлексії, що є характерною рисою публіцистичного стилю, але в науковому тексті вони виконують функцію стимулювання критичного мислення.

Стильовий аналіз засвідчує, що міждискурсивні тексти поєднують елементи формальної академічної стилістики з експресивними засобами публіцистики. Використання метафор, порівнянь,

інверсій, гіпербол допомагає створити яскравий, переконливий текст.

Також значущою є роль інтонаційних засобів – авторська модальність, наголоси, темп викладу, які в письмових текстах відтворюються пунктуацією, виділеннями (курсив, жирний шрифт).

Гібридність композиції полягає у поєднанні традиційної наукової структури (вступ, методологія, результати, висновки) з елементами, притаманними публіцистичному стилю – зверненням до читача, закликами, оцінками судженнями.

У медіатекстах композиція більш вільна, що дає змогу інтегрувати фрагменти з різних дискурсів на рівні параграфів, блоків, абзаців, підсилюючи таким чином багатоголосність тексту.

Отже, комплексний лінгвістичний аналіз виявляє багатогранність міждискурсивних явищ у спеціалізованих текстах, що реалізується через лексико-семантичні, синтаксичні, стильові й композиційні засоби. Поєднання академічної чіткості з елементами публіцистичного та медійного дискурсів сприяє підвищенню комунікативної ефективності текстів та адаптації їх до різних аудиторій.

Таким чином, отримані результати дають підставу стверджувати, що міждискурсивність є органічною ознакою сучасного спеціалізованого тексту. У контексті медіалізації наукових знань, відкритості академічного середовища та прагнення до публічної дискусії, міждискурсивність не лише розширює межі стильових і жанрових норм, а й забезпечує ефективність комунікації, доступність інформації та її соціальне значення. Відтак міждискурсивність у наукових і медійних текстах виступає не маргінальним явищем, а ключовим механізмом адаптації мови до умов сучасного інформаційного простору.

Висновки. У результаті проведеного дослідження з'ясовано, що інтердискурсивність є фундаментальною характеристикою сучасного комунікативного простору, яка відображає процеси взаємодії, проникнення й трансформації різних дискурсів у межах одного тексту. Вона проявляється як у лексико-семантичній, синтаксичній, так і в стильово-композиційній площинах, формуючи новий тип текстової гібридності. Вивчення міждискурсивних процесів у медійних і спеціалізованих текстах дало змогу визначити закономірності стильових і композиційних зрушень, що зумовлюють еволюцію сучасних жанрів і комунікативних стратегій.

Інтердискурсивність у спеціалізованих текстах спричиняє поєднання ознак різних функційних стилів (наукового, офіційно-ділового,

публіцистичного). Це виражається у змішуванні термінологійної точності з елементами емоційності, образності, персоналізації мовлення. Такі тексти стають доступнішими для нефахових аудиторій, проте не втрачають наукової достовірності. У цьому виявляється комунікативна адаптивність сучасного фахового дискурсу, який тяжіє до відкритості й міжгалузевості.

Медіатексти, своєю чергою, демонструють ще вищий рівень дискурсивної гібридності. Їхня структура поєднує аналітичність, властиву науковим жанрам, із емоційно-експресивними засобами публіцистики. Стильова гнучкість, розмитість меж жанрів, активне використання цитат, термінів і розмовних елементів формують нову типологію медійного дискурсу, зорієнтовану на багаторівневу аудиторію. Композиційна організація таких текстів характеризується поліструктурністю: традиційні елементи (вступ, аргументація, висновок) інтегруються з наративними, рекламними або дидактичними складниками.

З позицій соціокогнітивного підходу інтердискурсивність не лише відображає зміни в мовних практиках, а й формує нові моделі сприйняття тексту. Вона активує у свідомості читача кілька дискурсивних схем, завдяки чому повідомлення

набуває багатоплановості та підвищеної комунікативної ефективності. Відтак інтердискурсивність постає не як випадкове змішування стилів, а як усвідомлений механізм створення тексту, що адаптується до умов глобалізованої інформаційної реальності.

Результати дослідження підтверджують, що міждискурсивність у сучасних текстах – це ознака не стильової нестійкості, а нової норми комунікації, що забезпечує міжжанрову взаємодію, динамічність і відкритість мови. Вона змінює роль автора й адресата: автор виступає не лише носієм фахових знань, а й комунікантом, що враховує різноплановість читачького досвіду; адресат стає співтворцем змісту. Комплексний лінгвістичний аналіз дає підстави стверджувати, що інтердискурсивність виступає ключовим чинником формування нової текстової парадигми, у якій поєднуються наукова раціональність, публіцистична виразність і соціальна релевантність.

Перспективним вважаємо дослідження кількісного виміру інтердискурсивних маркерів за допомогою корпусних технологій, а також вивчення специфіки міждискурсивності в електронних і соціальних медіа, де гібридність комунікації досягає найбільшого рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко В. Особливості міждискурсивності в сучасному науковому тексті. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологія*. 2014. Випуск 98. С. 45–54.
2. Бойко О. Інтердискурсивність у сучасному українському фентезі (на матеріалі роману Дари Корній «Гонимарник»). 2017. URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cde10f03-9bb4-4f0e-8c94-b7d3bd267f8d/content>
3. Ізотова Н., Жихарева О. Інтердискурсивність художнього тексту: універсальні та ідіосинкратичні властивості. *Studia Philologica*. 2025. № 1 (24). С. 134–145. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2025.249>. URL: <https://studiap.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/535>
4. Кривошея А. Медіатекст як міждискурсивний конструкт: лінгвістичний аспект. *Наукові праці Національного університету «Острозька академія»*. 2016. Випуск 1 (62). С. 112–120.
5. Кушнір І. Авторська позиція в науковому дискурсі: комунікативний аспект. *Український мовно-літературний журнал*. 2017. № 73. С. 67–75.
6. Торчинська Н., Шиманська В., Гонца І., Дуденко О. Інтертекстуальність як невід'ємний компонент сучасного українського дискурсу (на прикладі літературного та публіцистичного стилів). *Постмодерністські відкриття*. 2021. № 12 (4). С. 255–271. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/12.4/373>. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/4442>
7. Якименко Н. Жанрово-стилістичні особливості медіатекстів в умовах міждискурсивності. *Філологічні трактати*. 2018. Випуск 10. С. 135–144.
8. Al-Gublan B. A Cognitive Approach to Interdiscursivity: A Case of a Literary Discourse. *Education and Linguistics Research*. 2015. No. 1. Vol. 1. P. 8–31. DOI: 10.5296/elr.v1i1.7422. URL: <https://www.macrothink.org/journal/index.php/elr/article/view/7422>
9. Arslan M., Haroon H. Interdiscursivity in Pakistani Drama Serials: A Study of Critical Discourse Analysis. *Linguistic Forum*. 2022. Volume 4. Issue 3. P. 22–27. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.14795751>. URL: <https://zenodo.org/records/14795751>.
10. Bhatia V. *Worlds of Written Discourse: A Genre-Based View*. London: Continuum, 2014. 248 p. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Worlds_of_Written_Discourse.html?id=kg1CBAAAQBAJ&redir_esc=y
11. Fairclough N. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman, 1995. 268 p. URL: <https://www.felsemiotica.com/descargas/Fairclough-Norman-Critical-Discourse-Analysis.-The-Critical-Study-of-Language.pdf>
12. Hyland K. *Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing*. London: Continuum. 2005. 230 p. URL: <https://www.jstor.org/stable/20108104>
13. Kuzmina J. Intertextuality and Interdiscursivity in Information Technologies Organisational Discourse. *Baltic Journal of English Language, Literature and Culture*. 2015. Vol. 5. P. 75–89. DOI: <https://doi.org/10.22364/BJELLC.05.2015.07>. URL: https://journal.lu.lv/bjellc/article/view/346?utm_source=chatgpt.com

14. Lung J. Interdiscursivity in Public Relations Communication: Appropriation of Genre and Genre Resources. *Hermes – Journal of Language and Communication in Business*. 2015. № 27 (54). P. 21–33. DOI: <https://doi.org/10.7146/hjlc.v27i54.22945>. URL: <https://tidsskrift.dk/her/article/view/22945>
15. Rakhimova R. Media Discourse as an Object of Linguistics and Intercultural Communication. *Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences*. 2023. № 2 (4). P. 88–92. URL: <https://procediaonline.org/index.php/philosophy/issue/view/29>
16. Rex L., Schiller L. Using Discourse Analysis to Improve Classroom Interaction. New York: Routledge, 2009. 184 s. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203876985>. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203876985/using-discourse-analysis-improve-classroom-interaction-lesley-rex-laura-schiller?refId=3839aff3-df20-49af-a9ae-881dc0982e21&context=ubx>
17. Sebeok T. An Introduction to Semiotics. Toronto: University of Toronto Press, 1999. 187 p. URL: https://www.academia.edu/34920958/An_Introduction_to_Semiotics
18. Swales J. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 260 p. URL: https://www.academia.edu/125061497/Genre_analysis_English_in_academic_and_research_settings_John_M_Swales
19. Van Dijk T. Ideology: A Multidisciplinary Approach. London: Sage Publications, 2012. 103 p. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781446217856>. URL: <https://sk.sagepub.com/dict/mono/ideology/toc>
20. Zhalko D. Marking interdiscursivity / Intertextuality in cognitive linguistics. *Journal of Pragmatics*. 2022. DOI: 10.32589/2311-0821.1.2022.263106. URL: <https://www.bohrium.com/paper-details/marking-interdiscursivity-intertextuality-in-cognitive-linguistics/865004750880374864-65822>

REFERENCES

1. Andrushchenko V. (2014) Osoblyvosti mizhdyskursynosti v suchasnomu naukovomu teksti. [Peculiarities of interdiscursiveness in modern scientific text] *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Filolohiia*. 98. 45–54 [in Ukrainian].
2. Boiko O. (2017) Interdyskursyvni u suchasnomu ukrainskomu fentezi (na materialy romanu Dary Kornii «Honykhmarnyk»). [Interdiscursiveness in contemporary Ukrainian fantasy (based on Dara Korniy's novel «The Chaser»)] URL: <https://dspace.onu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/cde10f03-9bb4-4f0e-8c94-b7d3bd267f8d/content> [in Ukrainian].
3. Izotova N., Zhykharieva O. (2025) Interdyskursyvni khudozhnoho tekstu: universalni ta idiosynkratychni vlastyivosti. [Interdiscursiveness of a literary text: universal and idiosyncratic properties] *Studia Philologica*. 1 (24). 134–145. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2025.249>. URL: <https://studiap.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/535> [in Ukrainian].
4. Kryvosheia A. (2016) Mediatekst yak mizhdyskursyvnyi konstrukt: linhvistychnyi aspekt. [Media text as an interdiscursive construct: linguistic aspect] *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia»*. 1 (62). 112–120 [in Ukrainian].
5. Kushnir I. (2017) Avtorska pozytsiia v naukovomu dyskursi: komunikatyvnyi aspekt. [Author's position in scientific discourse: communicative aspect] *Ukrainskyi movno-literaturnyi zhurnal*. 73. 67–75 [in Ukrainian].
6. Torchynska N., Shymanska V., Hontsa I., Dudenko O. (2021) Intertekstualnist yak nevidiemnyi komponent suchasnoho ukrainskoho dyskursu (na prykladi literaturnoho ta publitsystychnoho styliv). [Intertextuality as an integral component of modern Ukrainian discourse (on the example of literary and journalistic styles)] *Postmodernistski vidkryttia*. 12 (4). 255–271. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/12.4/373>. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/4442> [in Ukrainian].
7. Yakymenko N. (2018) Zhanrovo-stylistychni osoblyvosti mediatekstiv v umovakh mizhdyskursynosti. [Genre-stylistic features of media texts in the context of interdiscursiveness] *Filolohichni traktaty*. 10. 135–144 [in Ukrainian].
8. Al-Gublan B. (2015) A Cognitive Approach to Interdiscursivity: A Case of a Literary Discourse. *Education and Linguistics Research*. 1. 1. 8–31. DOI: 10.5296/elr.v1i1.7422. URL: <https://www.macrothink.org/journal/index.php/elr/article/view/7422>
9. Arslan M., Haroon H. (2022) Interdiscursivity in Pakistani Drama Serials: A Study of Critical Discourse Analysis. *Linguistic Forum*. 4. 3. 22–27. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.14795751>. URL: <https://zenodo.org/records/14795751>
10. Bhatia V. (2014) Worlds of Written Discourse: A Genre-Based View. London: Continuum. 248. URL: https://books.google.com.ua/books/about/Worlds_of_Written_Discourse.html?id=kg1CBAAAQBAJ&redir_esc=y
11. Fairclough N. (1995) Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language. London: Longman. 268. URL: <https://www.felsemiotica.com/descargas/Fairclough-Norman-Critical-Discourse-Analysis.-The-Critical-Study-of-Language.pdf>
12. Hyland K. (2005) Metadiscourse: Exploring Interaction in Writing. London: Continuum. 230. URL: <https://www.jstor.org/stable/20108104>
13. Kuzmina J. (2015) Intertextuality and Interdiscursivity in Information Technologies Organisational Discourse. *Baltic Journal of English Language, Literature and Culture*. 5. 75–89. DOI: <https://doi.org/10.22364/BJELLC.05.2015.07>. URL: https://journal.lu.lv/bjellc/article/view/346?utm_source=chatgpt.com
14. Lung J. (2015) Interdiscursivity in Public Relations Communication: Appropriation of Genre and Genre Resources. *Hermes – Journal of Language and Communication in Business*. 27 (54). 21–33. DOI: <https://doi.org/10.7146/hjlc.v27i54.22945>. URL: <https://tidsskrift.dk/her/article/view/22945>
15. Rakhimova R. (2023) Media Discourse as an Object of Linguistics and Intercultural Communication. *Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences*. 2 (4). 88–92. URL: <https://procediaonline.org/index.php/philosophy/issue/view/29>

16. Rex L., Schiller L. (2009) Using Discourse Analysis to Improve Classroom Interaction. New York: Routledge. 184. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203876985>. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780203876985/using-discourse-analysis-improve-classroom-interaction-lesley-rex-laura-schiller?refId=3839aff3-df20-49af-a9ae-881dc0982e21&context=ubx>
17. Sebeok T. (1999) An Introduction to Semiotics. Toronto: University of Toronto Press. 187. URL: https://www.academia.edu/34920958/An_Introduction_to_Semiotics
18. Swales J. (1990) Genre Analysis: English in Academic and Research Settings. Cambridge: Cambridge University Press. 260. URL: https://www.academia.edu/125061497/Genre_analysis_English_in_academic_and_research_settings_John_M_Swales
19. Van Dijk T. (2012) Ideology: A Multidisciplinary Approach. London: Sage Publications. 103. DOI: <https://doi.org/10.4135/9781446217856>. URL: <https://sk.sagepub.com/dict/mono/ideology/toc>
20. Zhalko D. (2022) Marking interdiscursivity / Intertextuality in cognitive linguistics. *Journal of Pragmatics*. DOI: 10.32589/2311-0821.1.2022.263106. URL: <https://www.bohrium.com/paper-details/marking-interdiscursivity-intertextuality-in-cognitive-linguistics/865004750880374864-65822>

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025